

OP DE WERKVLOER

BIJ HEINEKEN WAS HET CREDO: HARD WERKEN, VEEL LOL. JE MAAKTE LANGE DAGEN MAAR ER WERD VEEL GELACHEN. JE MOEST TEGEN EEN STOOTJE KUNNEN, WANT DE SFEER WAS DIRECT EN EEN BEETJE PLAGEN HOORDE ERBIJ, MAAR JE KON ALTIJD VAN ELKAAR OP AAN. BEHOORLIJK ROTTERDAMS, DUS.

Geen plek voor arrogantie

‘Als er een goede sfeer is, ben je bereid om keihard te werken,’ zegt Quirinus Emmen over zijn tijd bij Heineken. En of je nu jongste bediende was of directeur: je praatte met iedereen en iedereen praatte met jou, vertelt Cor Groote. Er werd gezongen, vertelt Aad Ferdinandus, liedjes van Gerard Cox bijvoorbeeld, en natuurlijk het enige echte Heinekenlied.

Mensen die zichzelf belangrijker vonden dan anderen pasten niet goed bij de brouwerij. Rock Sterkman herinnert zich een jonge, arrogante chemicus die bij Heineken het brouwproces moest onderzoeken. ‘Hij wilde een bord met “Microbrouwerij” voor zijn ka-mer, maar gaf geen maten door. We vroegen aan het bedrijf dat de naamplaatjes maakte wat het kleinste formaat was dat ze leverden. Dat was 5 bij 20 millimeter. Een week later belde de chemicus ons. “Waar blijft het bord?” vroeg hij. “Kom maar mee”, zeiden we en we liepen met hem naar de brouwafdeling, waar het plaatje al op de deur zat. Het schuim stond hem op de lippen en hij riep dat hij ervoor zou zorgen dat ik ontslagen werd.’

Arrogantie paste niet, maar je collega’s een beetje pesten wél. Rock vertelt over een kolonel die was aangenomen om de bedrijfsbeveiliging te regelen. Hij breidde de bedrijfsbrandweer uit en liet tweehonderd reddingswerkers binnen het bedrijf opleiden. Hij bestelde overalls, koppels en brandweerbijlen, maar ook vuurwerk: imitatiebrisantbommen. Rock: ‘Op een dag trok ik mijn stoel achter het bureau weg en ik hoorde een keiharde knal. Mijn collega’s hadden

*“Successen
behaalde je samen
en vierde je samen.”*

*Er werden 300 blikjes
per minuut gefabriceerd.
Dat werd gevierd.*

een trekbom aan mijn stoel bevestigd. Ik zei: “Jongens, dit wordt te gek.” Vervolgens trok ik mijn la open, weer béng! Ik pak de telefoon: béng! Het leek een totaal ongedisciplineerde bende. Ik dacht dat we er iets over zouden horen maar dat gebeurde niet.’ Ook in het management hielden ze van plagen. Hans Verhoef, die bij de inkoopafdeling werkte, was een keer vergeten om kroonkurken te bestellen.

Hans: ‘In de managementvergadering deden ze alsof daardoor de hele productie stil dreigde te vallen. Ik zat ontzettend in de stress. Achteraf denk ik dat ze me enorm op de kast hebben gejaagd.’

Een biertje om het te vieren

Samen bereik je het meest, en als het nodig was ging je met zijn allen door om het werk af te krijgen. ‘Er werd keihard gewerkt,’ vertelt Onno Donker, ‘en niemand vond het erg om langer te werken, als dat nodig was.’ Bij de bottelarij werden de flessen die van de band kwamen met de hand in kisten gestopt. Als er veel bestelling waren, bijvoorbeeld rond Pasen, was dat flink aanpoten. Lou Kregel vertelt dat ze weleens ’s nachts naar de brouwerij gingen om te helpen met

inpakken. Dat deed je gewoon.

Koos Tromp herinnert zich hoe gemotiveerd ze allemaal waren. ‘Met mijn team moest ik verkooppunten binnenhalen en behouden. Een van onze grootste triomfen was het binnenhalen van De Kuip. Tot die tijd hoorde De Kuip bij Oranjeboom, dat net als het stadion zelf in Rotterdam-Zuid zat. Maar wij hadden goede contacten met de toenmalige directeur. Na de verbouwing van het stadion gingen ze op Heineken over.’

Successen behaalde je samen, en vierde je samen – het liefst met een biertje. Koos Tromp: ‘In de Raadskelder tekenden we het contract met De Kuip. We droegen allemaal een Feyenoordshirt bij de ondertekening. En we dronken er een biertje bij.’

Aad Ferdinandus vertelt hoe Rotterdams personeel de brouwerij in Den Bosch hielp bij het opstarten van een blikproductielijn. Met busjes pendelden ze heen en weer. Aad: ‘Rond 1960 was de blikproductielijn klaar, er werden op dat moment 300 blikjes per minuut gefabriceerd.’ Dat werd gevierd. ‘Kijk, op deze foto bij de brouwerij in Den Bosch zijn we zo zat als een aap.’

Overigens waren niet alle medewerkers doorgewinterde bierdrinkers. Zo had Ria de Hek nog nooit een druppel alcohol op toen ze bij Heineken begon en hield Riny van Woerden, die nota bene vertegenwoordiger van Heineken was, helemaal niet

Feest vieren in Den Bosch is leuk.

van bier. En Rock Sterkman vertelt over een typiste die op een gegeven moment nergens meer te vinden was. 'Na twee uur kreeg ik het verzoek of ik even naar het exportmagazijn kon gaan. Daar stond ze op de tafel te dansen met om haar heen klappende mannen. De jongens van export hadden haar iets te veel bier gegeven.'

Er was ook niet altijd een succes nodig om bier te drinken. Hans Verhoef weet nog dat de chef expeditie bier onder zijn bureau had staan. 'Elke dag liet hij vierentwintig flesjes van de band halen, nog voordat het bier werd gepasteuriseerd, want de smaak werd minder van pasteuriseren. Iedereen ging bij hem langs, het was er erg gezellig. Het bier ging elke dag op.'

Leven na Heineken

De sfeer bij Heineken vergeet je niet zomaar wanneer je er weggaat. Heineken 'adem' je, sterker nog, je krijgt, in Onno Donkers woorden, 'een groen hart'. En dat schemert door in je dagelijks leven. Zo heeft Sylvia Romijn nog altijd pannenlappen van Heineken in gebruik, en als ze iets van Heineken ziet, 'wordt ze groen', zegt ze. En Jan Termaaten heeft in zijn woonkamer een heuse Heinekenplant staan; die stond vroeger in het laboratorium en Jan nam hem mee toen hij vertrok. In Cor Grootes portemonnee (van

Heineken) zit nog altijd zijn Heinekenbetaalpasje en Martin Pols zegt: 'Ik ben met bier opgegroeid en drink thuis nog steeds alleen Heineken.' En ga je de stad in om een biertje drinken? Dan loop je net zolang door tot je een café vindt waar ze Heineken schenken. Maar dat spreekt voor zich.

Pannenlappen van Sylvia Romijn

**DAT IS DIE GROENE DOP
DIE LEUKE GROENE DOP
MET EEN GEKARTELD RANDJE
EN EEN STER ERBOVENOP
DIE ZULLEN WE NOOIT VERGETEN
DAARBIJ HADDEN WE VEEL PLEZIER
WANT ONDER DIE GROENE DOP
ZAT ALLEEN MAAR HEINEKENBIER
KURKIE KURKIE DOPPIE DOPPIE**

- HEINEKENLIED -

HOOFDSTUK 4

BIER

MET VERHALEN VAN

Quirinus Emmen

Rock Sterkman

Koos Tromp

Aad Ferdinandus

Ria de Hek

Hans Verhoef

Cor Grootes

FAMILIE

**BIJ DE BROUWERIJ KEEK NIEMAND
ERVAN OP ALS COLLEGA'S VERLIEFD
OP ELKAAR WERDEN EN EEN RELATIE
KREGEN. DAT GEBEURDE ZO VAAK.
VEEL 'HEINEKENSTELLETJES'
TROUWDEN EN KREGEN KINDEREN,
DIE VAAK OOK BIJ DE BROUWERIJ
GINGEN WERKEN. MAAR NIET ALLEEN
OP DIE MANIER WAS HEINEKEN EEN
FAMILIEBEDRIJF.**

Knalgele scooter

Quirinus en Paula waren collega's, raakten verliefd en werden al gauw een stel. Quirinus Emmen werkte voor Amstel, tot Heineken die brouwerij overnam en hij in 1968 een baan in Crooswijk kreeg. Paula werkte daar op de afdeling personeelszaken. Ze zijn nog steeds samen, net als 'Heinekenstellen' Rock en Joan Sterkman, en Nico en Ria de Hek.

Joan werkte in de jaren zestig bij de grondstoffeninkoop. Die afdeling zat een beetje apart op het terrein, aan de Isaïc Hubertstraat. Na een reorganisatie kwam Rock, die eerder bij de afdeling bedrijfsinkoop werkte, daar ook terecht. In 1967 trouwden ze.

Nico werkte bij de buitendienst van de brouwerij en moest daarvoor regelmatig bij de magazijnen zijn. Elke ochtend zag hij een groepje meiden de binnenplaats op komen. Een van hen was Ria. Ze had een knalgele scooter. 'Ik heb een lekke band,' zei Nico tegen haar, 'wil je me naar huis brengen?' Ria: 'Ik ben erin getrapt.' Ook zij kregen een relatie en ze trouwden [niet veel/een hele tijd?] later.

Hele Heinekengeneraties

Twee zoons van Quirinus en Paula Emmen gingen later bij Heineken werken. Dat was natuurlijk geen toeval. Bovendien, vertelt Paula, vroegen ze bij

Heineken als er een functie vrijkwam altijd eerst aan het personeel of hun kinderen interesse hadden. Zo kwam het dat Lou Kregel bij Heineken ging werken omdat zijn vader zulke positieve verhalen over zijn werkgever vertelde. En dat Huib Notenboom ervoor zorgde dat ook zijn jongere broer er kwam werken.

Op die manier ontstonden hele Heinekengeneraties. Zo was de opa van Koos Kamps koetsier

Bijschrift afbeelding Minusam illenditatae nus doluptatecae venimus modigendit.

▲ *Bijschift afbeelding Minusam illenditatae nus doluptatecae venimus modigendit.*

▼ *Volesequi consequam, et, omnihit in pliquat emporehent aut landunt, sed que.*

bij Heineken tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1910 begon Koos' vader bij de brouwerij als magazijnmeester, hij bracht inventarissen bij cafés en restaurants in Rotterdam. Koos herinnert zich dat ze 's ochtends vroeg vertrokken met een vrachtwagen van de brouwerij en dat hij vaak pas om elf uur 's avonds thuiskwam. Als vertegenwoordiger werkte Koos' broer onder meer voor Heineken, een oom van hem werkte er in het laboratorium en een neef als procuratiehouder. En op 7 april 1941, hij was veertien, begon Koos zelf bij Heineken als jongste bediende.

Nog zo'n Heinekendynastie was de familie Kortekaas. De eerste Kortekaas bij de brouwerij was Jan:

hij begon in 1917 bij de kuiperij en de bottelarij, hij was toen zestien jaar. Zijn broer Theodorus ging in 1927 voor Heineken aan de slag in het laboratorium. Theodorus' dochter Maja weet nog dat iedereen hem 'Dorus' noemde. 'Als hij naar huis ging en hij kwam langs de portiersloge riep de portier: "Hé, Dorus, heb je nog bier bij je?"'

Cornelis, een zoon van Jan, mocht weleens met zijn vader mee naar de brouwerij: 'Hij liet me het etiketteren van de flessen zien, dat deden ze toen nog met stoommachines.' Jans zoon Joop mocht in de zomervakanties soms met een chauffeur mee naar de havens om bier af te leveren. Joop: 'Ze reden in Volvo's met een lange ronde neus. Op de hoeken van de voorbumper stonden staven met een knop. Zo kon de chauffeur de uiterste punt van zijn voertuig bepalen. Op de opleggers stonden pallets met dozen bier en een dekkleed. Soms had de chauffeur een losse doos met flessen bij zich, daarmee trakteerde hij de havenwerkers.' Maja Kortekaas ging na de Tweede Wereldoorlog zelf bij Heineken werken. In 1954 ontmoette ze Wim, die aanvankelijk een vakantiebaantje bij de brouwerij had, maar er nooit meer wegging. Maja en Wim trouwden in 1962. In 1997, precies zeventig jaar nadat Jan Kortekaas in dienst trad bij Heineken, ging Wim [achternaam?] met pensioen.

Overigens hoefde je niet zelf bij de brouwerij te werken om je toch een beetje 'Heineken' te voelen. 'Heineken hoorde er thuis helemaal bij,' vertelt Suzan van Putten. Haar opa, Roelof Adrianus van Putten, begon in 1911 bij Heineken in de mouterij. Ook opa's broer Wim werkte er. Suzans vader Roel ging er aan de slag bij de boekhouding, en ontmoette op die afdeling Ina Dijkshoorn. Roel en Ina trouwden in 1949 en Suzan, Tom en Rick werden geboren. De drie kinderen werkten zelf nooit bij Heineken, maar thuis gingen de gesprekken vaak over de brouwerij, en er zijn nog veel foto's van toen: een personeelsfoto met opa, een paard en wagen van de brouwerij, moeder op kantoor, vader op zijn werkplek.

Ook Chris Vennix werkte zelf geen dag bij Heineken, maar zijn opa begon er in 1912, zijn vader werkte 43 jaar voor de brouwerij, zijn oom werkte in de bottelarij en een neef van Chris' vader in de garage. En dan was er nog de vader van een schoonzus van zijn vader, die in de jaren dertig hoofd van de koetsiers was. En al werkte Chris er niet, hij mocht meezingen in het Heinekenmannenkoor, samen met zijn vader.

'Dat groene Heinekenhart laat je nooit meer los' Het mannenkoor waar Chris Vennix en zijn vader in zongen was een van de activiteiten die je als me-

"Heineken hoorde er thuis helemaal bij."

“Als je lang bij Heineken werkt, word je vanzelf een Heinekenman.”

dewerker van Heineken kon doen – naast je lange werkweek. Er waren allerlei personeelsverenigingen, van biljart- en klaverjasclubs in de Raadskelder tot toneelverenigingen en voetbalvereniging HBB (‘Heinekens Bier Brouwerij’). En dan waren er natuurlijk nog de feestjes, de jubilea, de Sinterklaasshow en de jaarlijkse sportdag. Met andere woorden: als je bij Heineken werkte, werd Heineken een deel van je leven. Je leerde je collega’s zo goed kennen als je eigen vader, moeder, kinderen. Quirinus Emmen werkte 28 jaar bij de brouwerij en heeft nog steeds contact met oud-collega’s: ‘Als ik ze tegenkom, ervaar ik het nog steeds als familie.’

Dat familiegevoel was ook handig om het vol te houden met elkaar, juist omdat je elkaar zo vaak zag. Koos Tromp: ‘Je leerde elkaar goed kennen, we werden maatjes. De dagen waren lang maar dat is niet erg als je met plezier werkt.’ Ja, zegt Hans Drost, de verbondenheid was groot. ‘De werksfeer in Crooswijk was plezierig. Dat groene Heinekenhart laat je nooit meer los.’

En net als bij echte familie waren er wel eens conflicten, vertelt Hans Verhoef. ‘Ook in onze vrije tijd zagen we elkaar; dan gingen we bowlen, uit eten, sjoelen. Er waren weleens ruzies, maar bij een uitje ging iedereen gewoon weer mee.’

En waren er bijnamen, vertelt Lou, ze noemden collega’s ‘rooie’, ‘lachebek’ en ‘kippenkop’.

En als kind noemde je als kind de collega’s van je vader ‘oom’.

Chris Vennix herinnert zich hoe hij als kind de collega’s van zijn vader ‘oom’ mocht noemen. ‘Zo had je ome Lou Kregel, die met zijn grote grijze Volvo vrachtwagen het maandelijkse personeelsbier bij ons thuis bezorgde, en ome Frans Steenhorst, de portier bij de ingang.’

Werkte je bij Heineken, dan werd je onderdeel van een grote familie. ‘Als je lang bij Heineken werkt,’ besluit Koos Tromp, ‘word je vanzelf een Heinekenman. Dan stroomt dat groene bloed door je aderen.’ Net als echte verwantschap.

Voetbalvereniging HBB (Heineken Bier Brouwerij)

PERSONEELSVRENINGEN

BILJARTCLUB

KLAVERJASVERENIGING

HENGELSPORTVERENIGING

TONEELGROEP (IN DE JAREN ZESTIG HEETTE DIE 'BEBITO')

MUZIEKCLUB

TAFELTENNISVERENIGING

MANNENKOOR

KEGELCLUB

VOETBALVERENIGING HBB ('HEINEKEN BIER BROUWERIJ')

TENNISVERENIGING

FOTO- EN FILMCLUB

GOLFVERENIGING

HOCKEYCLUB